

Derliaus metai ar badmetis?

Sausio 20 d. tradicinėje Lietuvių kalbos draugijos metinių suvažiavimų vietoje – Vilniaus universiteto Vinco Krėvės auditorijoje – įvyko VII šios draugijos suvažiavimas, paskutinis prieš 2008 m. numatomus naujos LKD valdybos rinkimus. LKD įstatuose numatyta: suvažiavimai rengiami kasmet, o valdyba renkama trejiems metams. Dabartinės valdybos kadencija eina į pabaigą. Kas planuota nuveikti, kas nuveikta ir kas pražiūrėta? Kokį kraitį kitamet gaus naujoji valdyba?

Suvažiavimo pradžioje LKD valdybos narys Jonas Klimavičius ragino: „Eikim pas žmones! Buvo metas, kai mes kvietėm, ir žmonės atėjo. Dabar turbūt reikia kitaip – mes turim eiti. Turim eiti su savo straipsniais, paskaitomis, renginiais. Pasitarkim, kaip tai geriau padaryti.“

LKD pirmininkas Aldonas Pupkis trumpame pranešime santūriai vardijo 2006 m. darbus: leidinius, seminarus, minėjimus, renginius. Išleisti du LKD parengti leidiniai: Lietuvių kalbos institutė – atsiminimų apie Juozą Balčikonį rinkinys „Dėk žodį prie žodžio – turėsi žodyną“, Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutė – mokslo straipsnių rinkinys „Bendrinės kalbos norminimas ir vartojimas“. Kaip teigė revizijos komisijos narys Benjaminas Kondratas, skaitydamas finansinės veiklos ataskaitą, šiems leidiniams iš LKD sąskaitos lėšų imti nereikėjo. Pirmąjį leidinį parėmė Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija ir AB „TEO“, antrąjį nupirko ir visiems „Gimtosios kalbos“ prenumeratoriams padovanojo VLKK.

Veiksmingas būdas eiti į žmones – kalbos seminarai. Pernai LKD kartu su Lietuvių kalbos instituto Kalbos kultūros skyriumi surengė du seminarus: vieną skirtą sintaksės kląsimams, kitą – periodinės spaudos kalbai.

Kartu su bendraminčiais ir talkininkais 2006 m. surengta kaip niekad daug renginių ir minėjimų. Vasario 24 d. Rietavė, Lauryno Ivinskio gimnazijoje, vyko kalbininko Andriaus Ašmanto 100-ųjų gimimo metinių minėjimas ir mokslinė konferencija, kovo 2 d. Vilniuje, Adomo Mickevičiaus bibliotekoje, pristatyta Ašmanto rinktinių tekstų knyga „Tautinis ugdymas ir tautos kultūra“. Balandžio 7 d. Andriaus Ašmanto ir Petro Joniko šimtmetis paminėtas Vidūklės Simono Stanevičiaus vidurinėje mokykloje, gegužės 19 d. Joniko šimtmečio minėjimas surengtas Pāgramantyje.

Iš Jūrbarko krašto kilusius kalbininkus gegužę buvo susikvietę LKD Jūrbarko skyriaus nariai. Už įsimintiną renginį šio skyriaus pirmininkei Aldonai Pauliukaitienei suvažiavime dėkojo žodynininkas Antanas Balašaitis.

Būta ir daugiau renginių – Aldono Pupkio knygos „Kalbos kultūros studijos“ sutiktuvės Šiauliuosė, susitikimai su kalbininkais Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena.

Svarbus praėjusių metų darbas – balandžio pabaigoje pirmą kartą surengtos Kalbos švaros dienos. Grupės LKD narių atliktas tyrimas konkrečiais pavyzdžiais parodė, kokie

yra Lietuvos televizijų kalbos reikalai. Dirbta ne veltui: „Gimtojoje kalboje“, VLKK ir LKD tinklalapiuose paskelbti tyrimo rezultatai sukėlė visuomenės susidomėjimą, į juos atkreipė dėmesį spauda. Didžiausiu Kalbos švaros dienų laimėjimu Aldonas Pupkis pavadino atsirandantį ryšį su televizijų vadovais. Televizijose susirūpinta eterio darbuotojų kalbos ugdymu, imta rengti kursus, susitikimuose su kalbininkais pripažinta, kad reikia TV darbuotojus atidžiai rinkti ir rimtai ugdyti. Televizijų vadovai pageidavo, kad Kalbos švaros dienos vyktų ne pavasarį, o rudenį, kai prasideda naujas TV sezonas. Atsižvelgdamas į šį pageidavimą, LKD pirmininkas prašė suvažiavimo dalyvių iš anksto rengtis 2007 m. rugsėjo mėnesį planuojamoms Kalbos švaros dienoms. Jei šiemet darbas bus organizuojamas iš anksto ir šį sumanymą, kaip ir pernai, parems VLKK, galima tikėtis, kad viskas pavyks ne prasčiau. (Šios apžvalgos autorei atrodo, kad Kalbos švaros dienos turėtų tapti ryškiausiu ir svarbiausiu kasmetiniu LKD darbu.)

Informacija apie Kalbos švaros dienas dabar turėtų skliti greičiau ir plačiau, nes LKD tinklalapiui gauta parama iš Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo.

Gera naujiena ir tai, kad įteisinusi paramos gavėjo statusą LKD gali gauti lėšų iš 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio. Tai antras svarbus LKD pajamų šaltinis, iš jo gauta daugiau lėšų negu iš nario mokesčio.

Tokie 2006-ųjų veiklos rezultatai minėti LKD pirmininko ir revizijos komisijos ataskaitose. Rodos, metų būta darbingų ir derlingų, reikėjo tik tartis, ko iš jų pasimokyti ir ką padaryti geriau, apsidairyti, kokiuose baruose galima našiau pasidarbuoti.

Benjaminas Kondratas, Vytautas Armonavičius ir Antanas Smetona ragino draugiją neapleisti mokyklos reikalų. Aiškintasi, ko verta interpretacija, ar didelė naujiena samprotaujamasis rašinys, ko vertas įsigalėjęs žinių tikrinimas testais, siūlyta ir reikalauta, kad draugija apsvarstytų lietuvių kalbos dėstymo mokykloje bei egzaminų reikalus ir savo nuomonę išdėstytų Švietimo ir mokslo ministerijai.

Vytautas Armonavičius priminė artėjančias 150-ąsias Jono Jablonskio gimimo metines ir ragino draugiją padaryti viską, kad minėjimas būtų valstybinio masto.

Ipolitо Ledо manyму, draugijos taryba esanti neveikli, draugija dirbanti ne tai, ką turėtų, todėl ir lietuvių kalbos padėtis vis prastėja. Pranešėjas kritikavo draugiją už tai, kad ji nepareiškė savo nuomonės dėl naujojo Valstybinės kalbos įstatymo projekto. Jei toks įstatymas bus priimtas, jis sudarys sąlygas laipsniškai stumti lietuvių kalbą iš vartosenos. Ipolitas Leda pasiūlė suvažiavimo dalyviams balsuoti už Vinco Urbučio parengtas Valstybinės kalbos įstatymo projekto pataisas, išdėstytas keturiuose praėjusių metų „Lietuvos aido“ numeriuose. Kai paaiškėjo, kad su jomis susipažinę tik 7 ar 8 suvažiavimo dalyviai, balsavimo atsisakė. LKD pirmininkas kalbėjo, kad būtų galima surengti viešą pokalbį ar kitokį renginį ir jame išklausti nuomonių dėl šio įstatymo projekto. Draugija šiuo klausimu neturinti daryti jokių skubotų sprendimų.

„Draugija sakosi dirbanti, visi tie leidiniai ir atlidai – gražu, bet lietuvių kalbos padėtis nėra kiek negerėja, todėl negalim vien džiaugtis,“ – iš suvažiavimo tribūnos tvirtino Vitas Labutis.

„Draugija gerai supranta, kokia yra kalbos padėtis... susirinkom ne dejuoti, o tartis, kaip dirbti geriau,“ – sakė ir LKD pirmininkas, ir šio suvažiavimo pirmininkai Irena Kruopienė su Jonu Klimavičiumi. Bet kaip tik tarimosi šįkart ir pritrūko. Nors tikriausiai turėjo ką pasakyti veikliųjų Pānevėžio, Klaipėdos, Šiaulių, Jūrbarko, Rasėinių ir kitų skyrių atstovai. Buvo ir jaunimo, ir anksčiau LKD renginiuose nematytų žmonių, bet jie tylėjo. Gal dėl to, kad niekas neparagino kalbėti, o gal buvo patogiau patylėti ir pasiklausyti, kas kuo nepatenkintas.

Baigiantis suvažiavimui visuotiniu balsavimu LKD garbės narių vardai suteikti Birutei Goberienei iš Pānevėžio, Petruui Baužiui iš Rasėinių ir vilniečiui akademikui Zigmui Zinkevičiui.

LKD pirmininkas Aldonas Pupkis, dėkodamas suvažiavimo dalyviams, ragino pagalvoti, kaip pertvarkyti draugiją, kad jos darbas būtų veiksmingesnis. Siūlymų laukiama iki kito suvažiavimo, o jis, kaip planuojama, vyks 2008 m. sausį Šiauliuosė.

Po suvažiavimo buvo pristatyti abu pernaui pasirodę draugijos leidiniai. Kalbėjo Aldonas Pupkis, Albertas Rosinas, Birutė Goberienė, Rita Urnėžiūtė, ištraukas iš atsiminimų apie Juozą Balčikonį skaitė Vitalija Vasiliauskaitė, liaudies dainas dainavo Daiva Stepovičienė su šeima.

Renginio dalyviai kalbėtojams plojo, dainoms pritarė, leidinius pirko... Ir išsiskirstė, išsivežiojo savo „atskirąsias nuomones“ į visus Lietuvos pakraščius, taip ir nepasakę, kokie jiems buvo 2006-ieji – ar derliaus metai, ar badmetis?